

imena! Najprej je treba natančno opazovati kraj, njega lego, lastnosti, rastlinstvo itd. Največ imen izhaja odtod; abstraktni pojmi so redkokdaj odločevali imena.

Zlasti na Štajerskem je treba poiskati prejšnjo obliko imen v starih listinah, ker sedanje oblike niso pristne, ampak se umetno prilikujejo nemščini. Često izvirajo krajevna imena iz dialektičnih lokalizmov. Imena so se izpreminjala na dva načina: Če je imelo ime znan pomen, so ga preložili kar na nemško (Stoperce, Stampfendorf); če pa niso vedeli pomena, so ga nemščini prilicili, in sicer ali s tem, da so izpremenili le pisavo (Kosmač, Gottsmathz; Lešnik, Löschnigg), ali pa so vstavili nemški sufiks namesto slovenskega (Melnik, Melling; Duplek, Täubling; Pobrežje, Pobersch).

G. pisatelj, ki iz mladega pozna natančno vse razmere Ptujkega polja, je preiskal po teh načelih 78 krajevnih imen. Posamezne razlage so jasne in verjetne; iz kraja samega, iz ljudskega življenja se nam kar hipoma pojasnujejo na videz čisto tuja imena.

Na podlagi teh posameznih preiskav je pa gosp. pisatelj razvil tudi splošno zgodovinsko teorijo, katero je formuliral v sledeče stavke:

„1. Pred kakimi tisoč leti je moralo biti v tej pokrajini že toliko naselbin, kolikor jih je danes; kar je prišlo zraven, so le gradovi in pristave.

2. Vsa krajevna imena do časa prve germanizacije (11. stoletje) so slovanskega izvora; v nemščino so preložili le ona imena, katerih pomen so poznali; druga so nemščini prispodobili.

3. Ona krajevna imena, ki so jih dali nemški priseljenci svojim na novo sezidanim gradovom in pristavam, so rabili Slovenci v izvirniku in jih niso nikdar prestavljali.

4. Podmene, da so današnji Slovenci v svoja današnja bivališča prišli okoli l. 570. po Krist., ni moči vzdržavati, ker so bile tu že v rimskih časih naselbine s slovanskimi imeni; cela ljudstva, zlasti poljedelska, ne menjujejo svojih bivališč tako, kakor n. pr. kaka večja vojaška posadka.

5. Zdi se, da občinskih trat niso uredili tako, kakor so razdeljene danes, v karolinškem času, ampak že v predrimski dóbi. Rimska poštna cesta Polskava - Hajdin je nastala šele po ureditvi občinskih trat, ker ima zdaj marsikatera občina le po nekaj kvadratnih metrov trate onkraj ceste.

Iz tega sledi, da je isti narod neprenehoma tod prebival v neizpremenjenih razmerah; saj ko bi bil prišel drug narod, bi se bile pozabile prvotne meje, ali bi se bila posest omejila po cestah.“

Gotovo bo vsak strokovnjak rad pritrdil jezikoslovnim razlagam g. pisatelja, četrta in peta točka njegovega sklepa pa bosta pač izzvali nasprotovanje onih zgodovinarjev, ki trdijo, da so Slovani prišli v te kraje šele po odhodu Langobardov. G. pisatelj ima zaslugo, da je v to vprašanje uvedel čisto nov moment, kateri bo morda privedel, če se vpoštevata tudi drugod, do novih znanstvenih zaključkov. — Knjiga je vredna velike pozornosti med jezikoslovci in zgodovinarji.

— m —

Koncert pevskega društva „Smetana“
dné 17. maja t. l. na čast slovanskim časnikarjem je nudil našim gostom in mnogoštevilno prispelemu domačemu občinstvu umetniški užitek posebne vrste. To društvo obsega samo moški zbor prostovoljnih pevcev. Pesmi, ki jih pojó, so večinoma domače češke pesmi, nekoliko umetneje harmonizirane. In vendar je to petje zaradi izborne dinamike in skoro neverjetne preciznosti dobilo v Parizu in v

Bruslju častne nagrade! Za živahno Gerbičevo „Zdravljico“ so zapeli pevci Pavla Křížkovskega „Utonulo“. Ta krasna balada je polna mehke melanholije, vlite v ljubeznive narodne motive. V večernem gozdu se sliši žalostna pesem:

Bude vojna, bude,
kdo pak na nju pūjde?
Která má milého,
sobě upřímného,
ta nařikat bude.

Vojna je, in nevesta čaka doma ženina:

Sedum let dochází,
milého neslyším!
Ach, Bože, Rozbože,
ach, Bože, Rozbože,
ach, já se utopím.

Velikanska, pretresljiva plastika je v teh poslednjih treh verzih. Slednjič pa:

Jeji černe vlasý
po vodě plavaly;
jeji černe oči,
jeji černe oči
k nebi se zdvihaly.

Bilo je l. 1862., ko je pri shodu čeških pevskih društev, prirejenem od praškega „Hla-hola“, stopil na oder duhovnik P. Křížkovský, da dirigira svojo „Utonulo“. Navdušenje za skladbo je bilo nepopisno. Navzoč je bil tudi B. Smětana. Ves prevzet je vzkliknil: „To je naša hudba, to je česká hudba!“¹⁾ — Rilléjeva „Gozdna prisega“ je romantična bajka. Ko se prebudi gozd zjutraj iz svojega spanja, zagleda, kako se mu bliža voz, na katerem je polno lesketajočih se sekir brez toporišč. Groza obide vsako vejico. Brezorožno drevje začne tarnati: „Kako bomo branili svoje košate veje, katere sprejemajo gostoljubno ptice v svoje zatišje, katere dajejo senco nežnim cveticam in hladé tihe studence?“ Nato se oglasi star hrast, rekoč: „Bodimo složni in ne dajmo toporišč tem kletim svojim vragom!“ Vsi tedaj prisegajo: „Ne dajmo jih!“ Groza koprnečih vejic in resne besede starega hrasta — vse se zedinja slednjič v mogočno, zmagoslavno prisego. — Ljubko so pevali pevci Nedvědovo slovensko „Slovo“, potem pa ob spremljevanju klavirja Malátov potpourri čeških narodnih pesmi. Že takoj v začetku je občinstvo poklonilo krasen venec pevovodju g. Benešu. Navdušenost za umetno glasbo je prikipevala vedno višje, in očarano občinstvo je izročilo dirigentu drugi venec. Ploskanje je bilo vedno burneje, in zbor je zapel „Lepo našo domovino“. Josipa Hlíčka vizija „Já v snách Tě viděl“ je bila nežna, mila skladba drhte-

čega koprnenja, J. B. Foersterjev „Oráč“ je pa tužnoresna, globoko zamišljena simbolična alegorija. V tej pesmi se primerja oračevo trudapolno delo z bojem češkega naroda za svoj obstanek: „Let že tisoč dvoje toči vedno solze svoje.“ — Nato so zazvenele lahko-krile češke narodne pesmi v Hynka Pala prelepi zbirki „České tance“. Ni se čuditi, da je ta zbor v Parizu zbudil navdušenje francoskega občinstva. Melodije so prostonarodne, lahke, ljubeznive, a izvajanje je bilo tako fino in eksaktno, da smo se čudili vsakemu odstavku, vsakemu zlogu. In nazadnje je v polnih zvokih krepkih slovanskih prsi zadonela po dvorani češka narodna himna „Kde domov můj?“ Občinstvo jo je stojé, prevzeto od čarobnosti slovanske glasbe, poslušalo in pevcem dajalo burno pohvalo za umetniški užitek.

E. L.

„Glasbena Matica“ je priredila dne 10. maja družbinski koncert z zelo obširnim vzporedom. Pevske točke je vodil g. Matej Hubad z znano preciznostjo. Moški zbor je peval P. Křížkovskega „Utopljenko“. Živahno priznanje so zbudile nove pesmi gg.: dr. Gojmira Kreka, dr. Antona Schwaba in dr. Benjamina Ipavca. Kot solistinje so se odlikovale ga. Julija Ferjančičeva (sopran), gčna. Marija Moosova (alt) in gčna. Olga Plavčeva (mezzo-sopran), na klavirju pa gčna. Pavla Rozmanova. Vojaški orkester je igral mnogo prelepih skladb, izmed katerih sta nam najbolj ugajali „Nastop kralja iz opere „Dalibor“ (B. Smětana) in Dvořákov „Slovanski plesi“.

Officium Defunctorum ali sv. opravilo za mrtve. Sestavil Matej Štrákl, koralist stolne cerkve v Mariboru. Z dovoljenjem prečastitega kn. šk. ordin. v Mariboru. V Mariboru. Založilo „Cecilijino društvo“. Tiskala tiskarna svetega Cirila. — To je drugi del „Obrednika za organiste“, katerega smo omenili na str. 58. t. l. Sestavljen je po lavantinskem obredniku, a g. sestavljatelj se je oziral tudi na rimski, ljubljanski in na najnovejši obrednik krške škofije. Oblika in uredba sta ista, kakor pri prvem delu. Cena vezani knjigi s pošto 1 K 60 v.

¹⁾ Obširnejšo razpravo o tej pesmi je objavila „Hlíčka“, 1902. Str. 270. sl.

